

Rozhovor s izraelskou aktivistkou na poli sekt a sektářství Rachel Lichtensteinovou

CHCEME OMEZIT MOC DUCHOVNÍCH VŮDCŮ

Tomáš Novotný

Otázka autority vůdce je zásadní pro posuzování náboženských společenství, populárně nazývaných „sektý“. Rachel Lichtensteinová (*1979), vedoucí „Izraelského centra pro postižené sektami“, v rozhovoru říká, že je třeba zhodnotit, zda vedoucí skupiny tvrdí, že má jedinou pravdu. Centrum se prezentuje na internetové adrese <http://www.infokatot.com>.

Mohla byste na úvod představit svoji organizaci?

Centrum pro postižené sektami pracuje v Izraeli od roku 2006 za účelem povznesení povědomí v oblasti škodlivých skupin a ve snaze pomoci postiženým sektami a jejich rodinám. Poskytuje podporu, která zahrnuje služby terapeutické i soudní podle toho, jak je který jednotlivec nebo rodina potřebuje. Centrum pracuje na pozvednutí povědomí v oblasti zotročujících sekt prostřednictvím výchovy a vysvětlování a poskytuje semináře a přednášky na tato témata pro studenty, terapeuty, badatele i širokou veřejnost. Je stále v kontaktu se sdělovacími prostředky, jak elektronickými tak i tradičními, a zveřejňuje informace o sektách a jejich nepravostech v izraelských sdělovacích prostředcích – rozhlase, televizi i časopisech. Centrum má také internetovou stránku a stránku na Facebooku a tam je možné nalézt velké množství podrobných informací o skupinách, které mají sektářský charakter.

Kdo financuje vaši činnost? Dostáváte granty nebo máte podporu od státu?

Především je potřeba říct, že množství aktivit naší organizace je děláno dobrovolníky zcela bezplatně. Odborná činnost a běžné aktivity jsou pak financovány soukromými dárci, různými nadacemi z Izraele i ze světa a dostáváme také malou podporu od státu. Až v posledních třech letech izraelská vláda totiž pochopila, že skutečně existuje problém, který se nazývá „sektý“. A teprve v roce 2013 se rozhodla věnovat v rozpočtu část na pomoc v této oblasti.

Jsou nějaké původní izraelské sekty?

V Izraeli jsou i sekty importované ze zahraničí, avšak většina ze sekt je „made

in Israel“, ačkoli jsou založeny na některém známém náboženství, učení či ideologii. Lidé přicházejí do sekt za nějakým duchovním směrem, který je jim vedoucím představen jako Hare Kršna, buddhismus, hinduismus, křesťanství nebo judaismus. Jakmile se ale věřící ponoří hlouběji do sekty, tak se objeví úchylna od původní cesty a víry, když vedoucí začne používat psychologické manipulace, aby vytvořil závislost u věřícího a zotročil si ho.

Je něco specifického na izraelských sektách?

V Izraeli působí asi 80 různých sekt s desítkami tisíc členů. Tito členové zažívají zneužívání duševní, fyzické, ekonomické a občas i sexuální. Vedoucí sekt programově využívají členy a manipulují různými psychologickými technikami, ale i duchovními učenými samotnými, aby členy ovládli a vytrhli je z jejich přirozeného prostředí, oslabili je a zotročili. V posledních letech byla díky působení centra odhalena a rozprášena řada sekt v Izraeli: sekta Goela Ratsona, Makom laChalom (Místo snění), sekta HaItaka a polygamní sekta z Jeruzaléma.

V Dingiru 4/2014 jsme psali o Goelu Ratsonovi. Ale nejsem si jist, že naši čtenáři znají i ostatní sekty, které jste jmenovala. Mohla byste nám je stručně popsat?

Filosofickou sektu se vzdělávacím programem HaItaka vedl Šaj Abrahamov. Vydával se za vzdělávacího poradce. Přicházeli k němu rodiče, aby se poradili. A aby byly rady úspěšné, tak Abrahamov žádal, aby ho seznámili se všemi členy rodiny. Tvrdil, že jen v případě, když pomůže i v partnerské oblasti a širší rodině, bude vzdělávání dětí úspěšné. Postupně

se ukázalo, že ovládá rodiny a způsobuje, že jsou na něm silně závislé. Ve všem za ně rozhodoval, duševně je zneužíval, žádal na nich velké finanční částky a dokonce se dopouštěl tělesného zneužívání. Jako součást poradenství žádal, aby děti byly trestány tělesnými tresty jako např. bitím, přivazováním na dlouhé hodiny k židli, odpíráním potravy, bráněním ve vykonání tělesných potřeb a podobně. Když bylo nakonec odhaleno i tělesné zneužívání dětí, mohl nastoupit zákon a izraelská policie zajistila členy skupiny i jejího vedoucího Šaje Abrahamofa a mnohé z nich zatkla. Abrahamof po jednom dni v cele spáchal sebevraždu, a tak nebyl nakonec souzen.

Jeruzalémská polygamní sekta je ve své struktuře podobná sektě Goela Ratsona, ale tvrdší a krutější. Vedoucí této sekty, jenž byl ve své době ortodoxním rabínem, shromáždil kolem sebe skupinu chasidů a vedl je svou cestou. A tak se během několika roků oženil se šesti ženami a zplodil s nimi děti. Když se měl oženit se sedmou manželkou, která s ním byla už dva roky, něco se jí nezdálo a utekla. Když byla už tři měsíce mimo sektu, pochopila, že musí nahlásit, co se tam děje. Spojila se se mnou a řekla: „Myslím si, že jsem byla v sektě, chci přijít podat svědectví.“ Setkala jsem se s ní během několika hodin a už během této první schůzky jsem se dozvěděla, že se v této sektě dějí šokující věci – zneužívání, bití, studené koupele, mučení hladem, jedení výkalů, pohlavní zneužívání... Tato sedmá žena mi řekla jen část věcí, když se náhle zarazila a povídá mi: „Je to složité... Jistě je tam zneužívání a proto jsem tady, ale je potřeba si uvědomit, že jsou tam i dobré věci...“

My známe tuto rozpolcenost v sektách, složitost a duševní obtíže, které

zažívají ti, kdo opouštějí škodlivé sekty, jako je tato, a tak – krůček po krůčku – jsem jí vysvětlila, že je nutné podat stížnost na policii, navzdory „dobrým věcem“, které je tam možné najít. „Sedmá manželka“ podala na policii stížnost a také v tomto případě začalo tajné a profesionální policejní vyšetřování, které vedlo k zatčení vedoucího sekty a k jeho odsouzení do vězení na 26 let.

Sekta Makom laChalom byla rozpuštěna bez zásahu policie. Vedoucí této sekty Ofer Bareket byl

kdysi šamanem a sekta měla šamanský základ. Všichni její členové opustili své původní bydliště i zaměstnání a všichni bydleli v pronajatém domě a pracovali pro sekty. Uvnitř sekty existovaly interní „kroužky“, které probíhaly dlouhé hodiny v noční době. Během nich vedoucí sekty na věřících požadoval, aby vyznávali své osobní věci, pokořoval je, rozhodoval za ně, zasahoval jim do života, podněcoval je proti sobě atd. Postupem času bylo v sektě všechno stále závislejší na vedoucím a nakonec nebylo možné prakticky nic udělat bez jeho povolení. Například bylo potřeba získat povolení od Oferu Bareketa, aby bylo možné jít s dětmi k moři. Mnoho financí plynulo k Oferu Bareketovi a věřící prodávali domy a auta, aby mohli poskytovat sektě další a další finanční zdroje. Děti sekty přestávaly chodit do školy a téměř nepouštěly budovu a dvůr, kde se sekta usadila. Také všichni přerušili styky s členy své rodiny a nesměli je ani navštěvovat. Poté, co se v našem centru sešlo množství materiálu o této sektě a o tvrdém duševním zneužívání, jímž věřící procházejí, uvědomili jsme ministerstvo školství, že je tu skupina rodičů, kteří neposílají své děti do školy. V Izraeli je totiž tzv. Zákon povinného vzdělávání a každý rodič je povinen posílat své dítě starší šesti let do patřičného vzdělávacího zařízení. Poskytli jsme také materiály sdělovacím prostředkům. Ty pak zveřejnily, co se děje v sektě, a tak vytvořily na sekty tlak, kterýž způsobil, že vedoucí sekty udělal zásadní rozhodnutí: sebral se a utekl poté, co řekl svým věřícím: „Kdo chce, může jít se mnou, ale já tu nemohu zůstat.“ Ale tlak, který byl vytvořen, způsobil, že věřící ho nenásledovali, ale zůstali a snažili se pochopit, co způsobilo rozpad sekty. Několik dní nebyli členové

Rachel Lichtensteinová.

Foto: selfie.

sekty v intenzivním kontaktu s vedoucím – a začali se probírat. Toto probrání „postihlo“ jednoho po druhém téměř všechny členy sekty a ti pak opustili sídlo sekty a začali svobodný a samostatný život.

Viděl jsem na stránkách zdarma poskytnutou literaturu. Jakou nejdůležitější radu čtenářům dáváte?

Rada, která podle mého názoru může nejvíce pomoci lidem, aby se vyhnuli sektám, je informovanost. Informovanost v oblasti sekt pomáhá lidem rozpoznat tyto skupiny hned na počátku. Máme zkušenost s lidmi, kteří měli povědomí o této oblasti. Ti se připojili ke škodlivé sektě, zjistili, že spadli do destruktivní skupiny, a v několika týdnech ji zase opustili. Důležité červené světlo, když vstupujeme do sekty a je potřeba ji zhodnotit, je to, zda vedoucí skupiny tvrdí, že má jedinou pravdu. Zda říká, že je učitelem nejlepší cesty v ideologii, kterou hlásá. Jestliže tomu tak je, tak je potřeba se mít na pozoru, anebo dokonce se zvednout a jít. Pravý vedoucí vám může říct, že náboženství, které hlásá, je pravé, ale musí zároveň i říct, že je spousta vedoucích, které vás mohou v této ideologii vést.

NA PŘÍŠTĚ 3/2015

I v současné době je náboženství ohromně přizpůsobivé: našlo svůj nový „prostor“ ve virtuálním počítačovém „světě“. A to nejen ve formě prezentací nejruznějších ne-virtuálních náboženských společenství, ale i jako specifické **náboženství kyberprostoru**. O tom bude téma příštího Dingiru.

Existuje v Izraeli nějaký zákon proti sektám?

V Izraeli jsou mnohé sekty, ale jako všude ve světě, ještě chybí specifická legislativa, a tak není možnost pomáhat lidem v sektách. Možnost pomoci tomu, kdo je uvnitř, a zachránit ho, je možná, když se prokáže kriminální činnost sekty. Nebo tehdy, když je někdo ochoten podat stížnost na policii. Odtud se může rozvinout vyšetřování, které pak vede k rozpuštění sekty tak, jako se stalo v případě sekty Goela Ratsona.

ty Goela Ratsona.

V současné době v Izraeli zákon proti sektám není. Část činnosti našeho centra je také v tom, že se snažíme vytvořit v parlamentu lobby, která by usilovala o takovou legislativu a o relevantní návrh zákona. Ten by měl omezit škodlivé sekty a zároveň se nedotknout svobody vyznání a bohoslužeb a svobody osobní.

Je možné, aby existoval nějaký zákon proti sektám, a přitom nepostihl svobodu náboženského vyznání?

Možná jsem naivní, možná jsem ještě dost nebádale, nicméně po osmi letech, v kterých se zabývám touto oblastí, jsem přesvědčená, že může existovat zákon proti sektám, který se nedotkne svobody náboženství. Možná se nebude nazývat „Zákon proti sektám“. Možná to bude něco nepřímého jako „Zákon o zotročení“, který se pokusili použít u soudu proti Goelovi Ratsonovi. Přičemž neuspěli v tomto případě, ale možná uspějí v některém případě příštím.

Jsem optimistka a věřím, že je to možné a že skutečně jednou přijde den, kdy se to stane. A snad my všichni, všechny organizace proti sektám ve světě se musejí spojit a přemýšlet společně, jak vytvořit takový zákon, který by se nedotkl svobody náboženství.

Právě proto, že pro každého z nás je důležité jiné náboženství, můžeme společně způsobit změnu myšlení a pochopení, že nikdo z nás nemá zájem poškodit žádné jiné náboženství. Ale všichni máme zájem omezit moc a vliv nebezpečných duchovních vůdců.

Doc. ThDr. **Tomáš Novotný** (*1952) je bibliista a religionista. Přednáší na katedře filosofie Filozofické fakulty Ostravské univerzity.